

Røde Kors

MAGASINET

NR 2 - 2021

KORONAPANDEMIEN:

*Hindrer livsviktig
helsearbeid i verden*

Side 14

FØRSTEHJELP:

*Eimund reddet
bestefar*

Side 22

USYNLIGE SYKE:

*Papirløse migranter
får helsehjelp i Oslo*

Side 24

18 millioner trenger hjelp i Afghanistan

*Halvparten av alle barn under fem år står i fare for å bli
underernærte. Røde Kors trapper opp helsehjelpen.*

Side 8

EN ILDSJEL SLOKNER ALDRI.

Vi kan ikke ta med oss noe når vi en gang skal forlate denne verden. Men vi kan etterlate oss muligheten til å gi noen andre et bedre liv. Velger du å gi en testamentarisk gave til Røde Kors, kan du være trygg på at ditt bidrag vil komme mennesker til gode, enten lokalt i Norge eller i andre deler av verden.

Er dette noe du vil vite mer om? Ta kontakt med **Siri Antonsen**, ansvarlig for arv og testamentariske gaver, på telefon **916 21 942** eller e-post siri.antonsen@redcross.no

Røde Kors kan også være behjelpelig med gratis advokathjelp for å sette opp et testament.

Leder

Vårt forpliktende oppdrag

1859 i Solferino nord i Italia, kjempet fransk-italienske koalisjonsstyrker og østerrikere mot hverandre i det som til da var Europas blodigste slag. Skildringene i ettertid levner liten tvil om lidelsene på slagmarken der 6.000 soldater ble drept og 40.000 såret. Tilfeldigheter gjorde at sveitsiske Henri Dunant ble øyenvitne til slaget. Han reagerte med forferdelse og han slo seg sammen med en gruppe kvinner som ga pleie og stell til de sårede soldatene, uavhengig av hvilken side de tilhørte. Hjelpenes motto ble «Tutti fratelli», som betyr at alle er brødre.

■ Refleksjonene Dunant gjorde seg etter Solferino, skulle senere bli utgangspunktet for den verdensomfattende, humanitære bevegelsen Røde Kors. Tanken om at alle mennesker har rett til helsehjelp, var banebrytende. 162 år etter styrer Røde Kors fortsatt etter grunntanken om at hvert enkelt menneske har en verdighet som skal respekteres. Som bevegelse har vi ett hovedoppdrag uansett hvor i verden vi er: Å hindre og lindre menneskelig nød og lidelse. Det er et oppdrag som forplikter.

■ Mye har endret seg siden 1859, men verden preges fortsatt av blodige konflikter som forårsaker menneskelig lidelse. I dette magasinet kan du lese om helseklinikken i Bakwa, i det sørvestlige Afghanistan, som Den internasjonale Røde Kors-komiteen (ICRC) og Røde Kors i Norge samarbeider om. Området er under kontroll av Taliban, men klinikken kan bare fungere fordi Røde Kors har tillit både fra Taliban og fra Afghanistans regjering. Til nå har det vært en overvekt av sivile pasienter, men

klinikken er også åpen for krigsskadde og talibansoldater. Spennet i behandlinger er stort, fra krigsskader til keisersnitt og blindtarmbetennelser.

■ Dette er ikke første gang vi tilbyr helsehjelp til mennesker som ellers ville stått uten tilbud. I 2019 opprettet vi et feltsykehus i leiren i al Hol i Syria, der det på den tiden bodde 75.000 mennesker i en leir som kun var bygget for 20.000. Mange av pasientene har hatt tilknytning til IS. Både i Bakwa og al Hol er det liten tvil om at helsetilbudet ville vært svært mye dårligere for alle om ikke Røde Kors hadde fått tilgang. Der det er soldater, er det også kvinner og barn.

■ Internasjonal humanitær rett – som bygger på Henri Dunants visjon etter Solferino – skiller ikke mellom venn og fiende, men slår fast at de som ikke lenger deltar i stridigheter har rett på helsehjelp. De siste 20-30 årene er imidlertid respekten for denne retten svekket i verden. Det går hardt ut over mennesker som i mange områder ikke får den hjelpen de trenger. Derfor er sykehuset i al Hol og klinikken i Bakwa viktige for enda flere enn de som oppholder seg akkurat der. Når alle parter – også IS og Taliban – opplever at Røde Kors' prinsipp om å hjelpe alle uansett hvem de er, gjelder overalt, så gir det håp om at vår helsehjelp kan nå fram til enda flere steder der andre aktører ikke kan operere.

Bernt G. Apeland
Generalsekretær i Røde Kors

« Som bevegelse har vi ett hovedoppdrag uansett hvor i verden vi er: Å hindre og lindre menneskelig nød og lidelse. Det er et oppdrag som forplikter.

RØDE KORS-MAGASINET
01/2021 – 101. ÅRGANG

Utgiver: Røde Kors i Norge
President: Thor Inge Sveinsvoll
Generalsekretær: Bernt G. Apeland

Ansvarlig redaktør:

Øistein Mjærum
Redaktør: Marianne Wellén
Telefon: 22 05 40 00
E-post: marwel@redcross.no
Forsidefoto: Eva Tamber/
Røde Kors

Design: Spoon AS

Spoon
spoonagency.no
Trykk: Panzerprint AS
Trykt utgave: ISSN 1503-5786
Digital: ISSN 1892-7971

Får dere flere Røde Kors-magasiner i husstanden, har adresseendringer eller andre henvendelser:
Kontakt kundeservice på rodekors.no

Følg oss på: [facebook.com/rodekors](https://www.facebook.com/rodekors) twitter.com/rodekorsnorge [instagram/rodekorsnorge](https://www.instagram.com/rodekorsnorge)

Slik kan du hjelpe!
Se rodekors.no eller ring 22 05 42 20

- » Gi fast hver måned til vårt arbeid i Norge eller internasjonalt
- » Bli medlem og hjelp i ditt nærmiljø
- » Bli frivillig og gi av din tid

DET STORE BILDET

India:

Hardt rammet av pandemien og en voldsom sykklon

Av et folketall på 1,3 milliarder er det hittil registrert rundt 25 millioner mennesker som er smittet av covid-19 i India.

I alt har nærmere 280.000 mennesker til nå mistet livet på grunn av pandemien i landet. I tillegg ble millioner av landets befolkning rammet av en stor sykklon som sveipet over vestkysten av India i midten av mai.

Syklonen er den kraftigste som har rammet delstaten på flere tiår. Flere steder er det strøbrudd på grunn av den kraftige vinden. I kystbyen Diu steg havnivået med tre meter. I millionbyen Mumbai ble flere hundre koronapasienter på feltsykehus flyttet til tryggere lokaler før sykklonen slo inn over byen.

– Denne sykklonen er en forferdelig ekstra belastning for millioner av mennesker i India. Familier er blitt slått ned av rekordhøye smittetall og dødsfall som følge av pandemien, sier Udaya Regmi, leder for delegasjonen til Det internasjonale Røde Kors i Sør-Asia.

Forverrer koronakrisen

Den kraftige sykklonen har forverret situasjonen for et indisk helsevesen som allerede var på bristepunktet på grunn av koronakrisen, som tar livet av rundt 4000 mennesker daglig. Flere tusen er drevet på flukt i landet, som allerede er rammet av en av verdens verste koronakriser. Flere steder er den livsviktige vaksineringsen satt på vent som følge av uværet.

Mens pandemien har rast over India med rekordhøye smittetall og dødstall, har indiske Røde Kors-team støttet de mest sårbare over hele landet med ambulansetjenester og helsehjelp.

– Røde Kors jobber på spreng for å beskytte folk både mot pandemien og mot sykklonen, forteller Regmi.

Massegravleggelse av ofre for covid-19 i Bangalore, India, 3. mai 2021.

RØDE KORS I NORGE

Foto: Aleksander Båtnes / Røde Kors

Massevaksinering i Trondheim

Frivillige fra Røde Kors hjelper til ved vaksinering av innbyggerne. I store lokaler i den tidligere postterminalen på Sluppen har Trondheim kommune gjort klar to store saler gjort klare med drøyt 250 avlukker for høyt vaksineringstempo. Frivillige hjelper folk inn og ut av bygget, tar vare på de som venter på å dra og har et eget avlukke for de som har behov for å legge seg ned på etter å ha tatt vaksinen.

Slik ser feltselgerne ut, med Røde Kors-vest, ID-kort og iPad eller verveblokk.

Ta godt imot våre feltselgere

For å kunne hjelpe flest mulig, trenger vi støtte fra trofaste givere. I sommer vil mange husstander over hele landet få besøk av våre dyktige feltselgere som rekrutterer flere faste givere til Røde Kors. Nytt av året er at du kan bli fast giver til hele Røde Kors og hjelpe mennesker både i Norge og ellers i verden.

En typisk verver for Røde Kors er mellom 18 og 30 år og snakker godt norsk. De er iført hvit og rød Røde Kors-vest og skal alltid ha Røde Kors' ID-kort. Ververne forklarer litt om de ulike programmene du kan støtte som fastgiver. Som fastgiver i Røde Kors er du også automatisk medlem. Du velger selv hvilket beløp du ønsker å støtte med fast, vi har prosjekter både nasjonalt og internasjonalt som du kan velge mellom. Du kan lese mer om å være fastgiver i Røde Kors på vår hjemmeside rodekors.no/stott/fastgiver/

Med hjerte for eget nærmiljø

I 2020 mottok flere lokalforeninger av Røde Kors støtte til innkjøp av utstyr og gjennomføring av ulike aktiviteter. Samtidig oppfordrer Sparebankforeningen flere til å undersøke mulighetene for støtte til gode ideer eller prosjekter som kommer samfunnet til gode.

Sparebanknæringen har et sterkt hjerte for eget nærmiljø, og ofte tar det bare noen minutter å søke om støtte samtidig som mulighetene for å motta tildeling til allmenntilretteleggende formål er gode, sier

Sparebankforeningens direktør Iman Winkelmann. Landets sparebanker og sparebankstiftelser deler hvert år ut store deler av sitt overskudd i form av gaver til gode formål i samfunnet.

Tall fra Sparebankforeningen viser at det gjennom 2020 ble delt ut hele 2,3 milliarder kroner til gode formål. Kanskje har også du en ide eller et prosjekt du trenger støtte til?

Søknad sendes din lokale sparebank eller sparebankstiftelse. Sjøkk: www.sparebankforeningen.no

EN HALV LITER
BLOD KAN REDDE
TRE LIV!

Takk for livet!

Visste du at det utføres 25 blodoverføringer på norske sykehus hver time, hele året? Behovet for blod til å redde liv, er alltid tilstede.

14. juni er den internasjonale blodgiverdagen. Over hele verden retter vi en stor takk til alle som hver dag bidrar til å redde liv med sitt eget blod. Mange livsviktige medisiner og behandlinger som vi tar for gitt i dag, finnes takket være mennesker som frivillig setter av tid og bokstavelig talt gir av seg selv. På verdens blodgiverdag benytter vi samtidig anledningen til å minne om det konstante behovet for blod til å redde liv.

Blod må gis – også i krisetider

Blod kan fremdeles ikke fremstilles kunstig, men må gis og har begrenset holdbarhet. Derfor trenger blodbankene nye forsyninger hele tiden. Selv om mange nye blodgivere kommer til hvert år, er det dessverre også mange som slutter å gi blod av ulike årsaker. «Det er svært viktig for Røde Kors å berømme blodgivere for den livsviktige innsatsen de gjør. Halvparten av alle nordmenn vil trenge blod i løpet av livet, enten som del av et større behandlingsløp eller der blod er selve behandlingen,» sier president i Røde Kors, Thor Inge Sveinsvoll.

Lang ventetid for nye blodgivere

Koronapandemien har dessverre ført til ytterligere kapasitetsutfordringer for

blodbankene. Det gir lengre ventetid for dem som har meldt seg de siste månedene. Ikke mist motivasjonen! Det er svært viktig at blodgivere fortsetter å møte til avtalt time på blodbanken. Det er trygt å gi blod og blodbankene har gode smitteverntiltak som hindrer smittespredning.

LES MER OM HVORFOR VI TRENGER BLODGIVERE PÅ GIBLOD.NO

Hvem trenger blod?

- Kreftpasienter
- Personer som pga. ulykker og operasjoner opplever store blødninger
- Personer med blodsykdommer og sjeldne tilstander
- Kvinner som opplever kompliserte fødsler og nyfødte som trenger utskifting av blod
- Koronapasienter med risiko for alvorlig sykdomsforløp

Røde Kors trapper opp helsehjelpen i Afghanistan

I et av de mest konfliktutsatte områdene i Afghanistan, vil Røde Kors gi helsehjelp til sivile og behandle krigsskadede. Tidligere har ikke internasjonale hjelpearbeidere hatt tilgang til dette området.

Tekst **Truls Brekke** Foto: **Masoud Samimi/ICRC**

Katrine Finsnes fra Røde Kors i Norge, jobber med livreddende kirurgi på klinikken i Bakwa. Før Røde Kors kom inn på klinikken tok de nesten utelukkende imot krigsskadede. Nå får også sivile tilgang til avansert helsehjelp.

Norges Røde Kors i Afghanistan

- Røde Kors i Norge har vært engasjert i Afghanistan i 20 år og når årlig 1,5 millioner mennesker med helsehjelp.
- Støtter 45 permanente helseklinikker, 10 helsesentre og ett sykehus, drevet av Afghanistan Røde Halvmåne.
- Støtter 21 mobile helseklinikker, drevet av Afghanistan Røde Halvmåne.
- Helseforebyggende arbeid og førstehjelp, drevet av Afghanistan Røde Halvmåne.

En av de viktigste målsettingene for helseteamet til Røde Kors er å øke standarden på helse-tjenestene. Da må også bygningen oppgraderes.

Mange av de barna som kommer til klinikken har alvorlige brannskader. Seks år gamle Sana får fikk kraftig forbrenning over store deler av kroppen etter at huset til familien brant ned.

Røde Kors i Norge trapper opp hjelpeinnsatsen i Afghanistan. En feltklinik i Bakwa skal gi mennesker utenfor regjeringskontrollert område bedre helsetjenester. Klinikken ligger i Farah-provinsen vest i Afghanistan, et av de mest konfliktutsatte områdene i landet og i stor grad kontrollert av Taliban. Området har til nå vært svært vanskelig tilgjengelig for internasjonale hjelpearbeidere.

– Klinikken har blant annet fått styrket sin kirurgiske kapasitet, og for sivilbefolkningen er dette svært viktig. Særlig får gravide kvinner nå bedre hjelp, siden klinikken kan utføre keisersnitt og gi annen hjelp ved kompliserte fødsler, sier Bernt G. Apeland, generalsekretær for Røde Kors i Norge.

I april besøkte han klinikken, som har personell og utstyr fra Røde Kors i Norge, i tillegg til 12 lokalt ansatte. I samarbeid med Den internasjonale Røde Kors-komiteen (ICRC) skal Røde Kors i Norge styrke helsetilbudet. Det gjør vi gjennom å ruste opp

klinikken, øke kapasiteten og styrke kompetansen hos de lokale helsearbeiderne. Klinikken i Bakwa representerer en ny måte å jobbe på for Røde Kors. I stedet for å drifte klinikken, skal et intensjonalt helseteam med kirurg, anestesilege og operasjons-sykepleier støtte en eksisterende klinikk. En av de viktigste målsettingene for helseteamet er å øke standarden på helsetjenestene og bygge lokal kapasitet. Det vil gjøre en stor forskjell for de som bor her på lang sikt.

Alle har rett på helsehjelp

Under besøket fikk Apeland selv møte både sivile pasienter og pasienter som var såret i konflikten. Feltklinikken behandler krigsskader etter skudd, traumer, eksplosjoner og brann.

– Mennesker som ikke lengre deltar i stridighetene, har beskyttelse mot angrep. De må behandles human, ifølge internasjonal humanitær rett og Genèvekonvensjonene. Det innebærer at alle som er skadd i krigføring, har rett på hjelp. De må få den

helsehjelpen de har rett til. Det er det Røde Kors ble skapt for å gjøre, og det er det vi gjør her, sier Apeland.

Apeland mener det er Røde Kors-bevegelsens nøytrale, upartiske og uavhengige mandat som gjør det mulig å etablere et slikt tilbud langt inne i talibankontrollert område.

– Som nøytral organisasjon er det et grunnleggende prinsipp for Røde Kors at alle som har behov får hjelp, får behandling, uavhengig av hvilken side av konflikten de har kjempet på. Dette prosjektet baserer seg på aksept og tillit fra alle partene i konflikten. Det viser hvor viktig det er å ha nøytrale organisasjoner som klarer å etablere denne tilliten, sier Apeland.

Klinikken er en del av en større opptrapping av helseinnsatsen i Afghanistan for Røde Kors i Norge. Vi støtter 45 av Afghanistan Røde Halvmånes klinikker, fordelt over hele landet. I tillegg er antall mobile helseteam i landet doblet fra 10 til 21. Disse teamene sikrer medisinsk hjelp i områder som er for langt fra andre helsetilbud.

Bakgrunn:

Over 40 år med krig, tørke som rammer store deler av landet, og nå også koronapandemien har ført til en eksplosiv økning i de humanitære behovene i Afghanistan.

Mens det i 2020 var 9 millioner som hadde behov for humanitær hjelp, er det i 2021 mer enn 18 millioner. Halvparten av alle barn under fem år står i fare for å bli underernærte.

Det allerede svake helsesystemet i landet har store utfordringer med å hjelpe internt fordrevne, flyktninger og de som vender tilbake til landet, i tillegg til stadig flere pasienter som følge av Covid-19-pandemien.

Tilgangen til grunnleggende helsetjenester er begrenset, spesielt i vanskelig tilgjengelige områder.

Da Finsnes kom til klinikken var det verken håndvask eller rennende vann. Det var noe av det første hun tok tak i da hun kom til Bakwa.

Delegaten

Ukependler over frontlinjen

Siden begynnelsen av mars har Katrine Finsnes pendlet mellom regjeringskontrollerte og talibankontrollerte områder i Afghanistan.

Tekst: **Truls Brekke**

Hver søndag setter Finsnes seg i bilen for å kjøre den tre timer lange bilturen fra provinshovedstaden Farah for å komme på jobb ved klinikken i Bakwa. Torsdag går turen motsatt vei.

Ruten går gjennom et majestetisk, vilt ørkenlandskap. Selv om veien er merket på kartene, er den i realiteten kun hjulspor gjennom ørkenen og fjellene, det er stadig improviserte omveier merket med stein i de støvete hjulsporene. Og et sted ute i ørkenen skifter landet hender. For i Farah er det regjeringen som har kontroll. I Bakwa er det Taliban.

Den lille klinikken er det eneste behandlingstilbudet i en stor region. Derfor fokuserer de på å gjøre livreddende kirurgi. Da Røde Kors kom for å støtte klinikken tok den ikke imot sivile pasienter. Det er fortsatt mye krigsskader, men de får også inn skadde fra bilulykker, utfører keisersnitt og behandler andre sivile skader.

– Og vi får inn mange brannskader. Det gjør sterkt inntrykk å få inn barn med tredjegrads forbrenning over hele kroppen, sier Finsnes.

Manglet det meste

Da Finsnes først ankom Bakwa, manglet klinikken mye av vi anser som grunnleggende for å drive helsearbeid.

Det var verken rennende vann eller steriliseringsutstyr, operasjonsbord, bandasjer og medisiner

Katrine Finsnes

Alder: 40

Sivilstand: Singel

Yrke: Anestesilege/
Senior Medical
Officer

Arbeidssted:
Global Surge Team/
Røde Kors

Bosted: Stavanger

Tidligere oppdrag:
Sør-Sudan, Nigeria,
Pakistan, Liberia,
Jemen, Iran, Laos,
Filippinene.

«Vi får inn mange brannskader. Det gjør sterkt inntrykk å få inn barn med 3. grads forbrenning over hele kroppen.»

Katrine Finsnes

manglet, og det var ingen pasientdokumentasjon eller faste rutiner.

– Vi satte opp bøtter og sørget for at det ble hentet vann fra brønnen så alle kan vaske hendene. Vi introduserte et morgenmøte etterfulgt av en runde for å se alle pasientene, pasientjournaler for å skrive ned hvilke medisiner som er gitt. Litt om litt ser vi at vi kan gjøre store forskjeller med enkle midler, sier hun.

Røde Kors i Norge skaffet en steriliseringsmaskin som kan brukes under enkle forhold til å sterilisere kirurgiske instrumenter.

Første keisersnitt

Kvinnehelse er også en utfordring i et land hvor menn ikke skal berøre kvinner.

– Jeg er en av tre bare kvinner som har fått komme inn på sykehuset. Ingen av de lokalt ansatte er kvinner. Det er et problem, fordi en mann ikke kan undersøke en kvinne eller gi henne medikamenter.

De som jobbet på klinikken var derfor ikke særlig kjent med keisersnitt. I løpet av månedene i Bakwa har Finsnes tatt imot flere babyer, og nå kan klinikken regelmessige utføre denne operasjonen.

Kort tid etter at hun kom til Afghanistan utførte hun sitt første keisersnitt. Fødselen hadde pågått i flere dager, og moren var nesten helt hvit på grunn av blodtapet. Først ville de ikke la henne komme til klinikken, men vi fikk overtalt dem til å gjøre operasjonen.

– Vi klarte å redde livet til hennes, forteller Finsnes.

Et sted i ørkenen skifter landet hender. To ganger i uken krysser Katrine Finsnes frontlinjen for å komme til jobb i Bakwa. Det kan hun fordi partene i konflikten respekterer Røde Kors som en nøytral og upartisk organisasjon.

På dagtid er det mest sivile pasienter. Om natten kommer de krigsskadede. Kampene skjer gjerne om natten. Noen ganger må de transporteres lang vei fra kampsonen.

Mange krigsskader

– En natt kom en stridende med store ansiktsskader, så han klarte ikke puste normalt. På et vis hadde han fått lagt inn et rør i halsen til å puste med. De hadde reist hele dagen på støvete veier, og hadde ingenting til å dekke for hullet. Da han kom fram var det nesten tett, og han holdt på å bli kvalt. Vi klarte å åpne opp, og gi ham den behandlingen han trengte, heldigvis gikk det bra til slutt, forteller den erfarne legen.

Foto: Filippinene Røde Kors

Pandemien hindrer livsviktig helsearbeid

Mange mennesker risikerer å dø fordi viktig helsearbeid er stanset opp det siste året. Men med en helhetlig tilnærming, kan pandemien føre til at helsetilbudet i noen av verdens mest utilgjengelige områder styrkes.

Tekst: **Truls Brekke**

en ny rapport ser Røde Kors på de globale konsekvensene av koronakrisen. Rapporten viser at de fattigste landene ikke står bare sist i køen for å få koronavaksiner. Mange står i fare for å dø fordi helsesystemer er i ferd med å kollapse, og at vanlige helsetilbud uteblir, som vaksiner mot andre livsfarlige sykdommer.

– Koronapandemien har hatt store konsekvenser for helsetilbudet i mange av verdens fattigste land. Livsfarlige sykdommer brer om seg i skyggen av koronapandemien. Det mangler blant annet personale, medisiner, fasiliteter og penger til å følge opp vanlig helsearbeid, sier Morten Tønnessen-Krokan i Røde Kors. Han er hovedforfatter av rapporten Covid-19: Protracted crises, worsening inequalities.

Vaksinasjon satt på pause eller kansellert

Tønnessen-Krokan er særlig bekymret over at ruti-

nemessige vaksinasjonskampanjer og programmer er blitt satt på pause eller blitt kansellert det siste året. Det medfører økt risiko for utbrudd av alvorlige sykdommer. Samtidig blir ikke andre alvorlige sykdommer som malaria og tuberkulose fanget opp, og barn forblir uten behandling.

– Store ressurser er flyttet fra vanlig helsearbeid til bekjempelse av koronapandemien. Det gjør at helsesystemene i mange land ikke klarer å nå over de oppgavene de vanligvis utfører. Som en konsekvens er vanlige vaksineprogrammer stanset, alvorlige sykdommer forblir uoppdaget, operasjoner er utsatt, og forebyggende arbeid stanset, sier Tønnessen-Krokan.

Kan snu trenden

For å snu denne trenden er det avgjørende at vi jobber parallelt med å bekjempe pandemien og

Koronapandemien har hatt store konsekvenser for helsetilbudet i mange av verdens fattigste land, og mange steder står i fare for ikke å strekke til med det vanlige helsetilbudet. Det kan få store konsekvenser dersom barn ikke følger det vanlige vaksinasjonsprogrammet. Men dersom man jobber parallelt, kan helsesystemene komme styrket ut, slik som på Filippinene hvor frivillige fra Røde Kors sørger for at barna fortsatt får poliovaksiner.

følgene av den, mener Tønnessen-Krokan.

– Regioner som allerede før pandemien var rammet av krise og konflikt, rammes ekstra nå. Disse stedene var mest utsatt og vanskeligst å nå med helsetjenester allerede før pandemien. Der kan sekundæreffektene av pandemien være mer ødeleggende enn covid-19 i seg selv. Barrierene mellom mennesker og helsehjelp i disse områdene er allerede store. Vi ser at disse har økt gjennom pandemien, sier han. Til tross for utfordringene, mener han at vi kan snu den negative spiralen.

– Dersom vi klarer å koble kampen mot pandemien med andre helseutfordringer kan vi snu dette. Vi må nå ut til de som faller utenfor nå, sørge for at de får hjelpen de trenger. Da kan vi bruke kampen mot pandemien til å styrke helsetilbudet i noen av de vanskeligst tilgjengelige områdene i verden, sier Tønnessen-Krokan.

Les hele rapporten her: rodekors.no//rapporter

I rapporten kommer det frem at:

- En rekke land har stanset vaksinerings mot alvorlige sykdommer som meslinger og polio.
- 94 millioner barn i 26 land miste vaksinerings mot meslinger.
- Over 190.000 flere barn under 5 år kan dø hver måned som følge av matmangel og sammenbrudd av helsetjenester.
- Antall døde som følge av hiv, tuberkulose og malaria kan dobles. Aids-dødsfall kan øke med 534.000.
- Forverring av mentalhelse samtidig som tilbudet har blitt kraftig redusert.

Dette gjør Røde Kors i verden

For å hjelpe mennesker rammet av koronarestriksjoner, sosialt og økonomisk, har nasjonalforeninger verden over bistått med:

- Mat og andre nødvendige varer til 79,5 millioner mennesker.
- Aktiviteter for å hindre sosial ekskludering til 4,2 millioner mennesker.
- Direkte økonomisk støtte til 4,2 millioner mennesker.
- Aktiviteter i voldsrammede samfunn for 2,7 millioner mennesker.
- Nødly og støtte til bosettinger til 997 000 mennesker.

Direkte covid-19-respons

- 650 millioner mennesker er nådd direkte og indirekte (164 nasjonalforeninger) gjennom kommunikasjonskampanjer og mobilisering av lokalsamfunn innen smittevern, helse og hygiene.
- 106 millioner mennesker har fått hjelp til å bedre vann- og sanitærforhold.
- 8,7 millioner mennesker har fått hjelp innenfor mental helse og psykososial støtte.
- 4314 klinikker og sykehus i 33 land har fått støtte i håndteringen av pandemien.
- 8077 Røde Kors-frivillige og ansatte har fått opplæring i å gjennomføre covid-19-vaksinerings.

«Regioner som allerede før pandemien var rammet av krise og konflikt, rammes ekstra nå.»

Morten Tønnessen-Krokan

Morten Tønnessen-Krokan i Røde Kors er hovedforfatter av rapporten Covid-19: Protracted crises, worsening inequalities.

Jemen

Hilde havnet midt i angrep på flyplassen

Delegat og sykepleier Hilde Nilsen (58) fra Hamar var på vei hjem fra oppdraget sitt i Aden, da hun endte midt i et voldsomt kaos og en stor tragedie. Tre Røde Kors-kolleger døde i angrepet mot flyplassen i Jemen.

Tekst og foto: **Olav A. Saltbones**

Vi gikk parallelt med terminalbygget. Da vi hadde gått to meter smalt det. Det jeg husker er at jeg fikk noe hardt i hodet. Det singlet i glass, så jeg forstod at det måtte være et vindu.

Da jeg snudde meg så jeg at alle de jeg skulle reise med lå nede. Så husker jeg ikke mer, før jeg kom til meg selv igjen imens jeg løp mot en murkant for å søke dekning, forteller Hilde Nilsen.

Det var seks Røde Kors-ansatte på flyplassen da angrepet skjedde. Tre av dem mistet livet.

– Imens jeg løp smalt det to ganger til. Alt ble svart, og jeg kunne ikke se noen ting.

Hilde Nilsen er en erfaren Røde Kors-delegat og sykepleier. Her er hun på oppdrag for Røde Kors i Al Hol-leiren i Syria høsten 2019.

Jeg satte meg ned ved murkanten. Der satt det en soldat som var skutt i skulderen, og en sivil mann. Den sivile tar hånden min og sier: «Stol på meg. Vi må løpe.» Vi løp i motsatt retning av all skytingen. Jeg var livredd for å bli skutt. Jeg var virkelig redd for livet mitt.

Etter å ha løp et stykke bort fra flyplassen fikk hun hjelp til å søke dekning i en militærleir, og ble etter hvert hentet der av kollegaer fra Røde Kors.

– En ung mann der kom bort med telefonen sin. Han hadde vært på google translate og viste meg skjermen der stod det: «You don't have to be afraid my dear. You are safe here,» forteller hun.

Hva tenker du når det smeller rundt deg?

– Jeg tror ikke jeg tenkte i det hele tatt. Kun på å berge livet mitt. Å komme meg unna. Jeg var nok høy på adrenalin. Og alt handlet om å komme seg unne, og å komme seg i sikkerhet, forteller Nilsen.

Etter hendelsen var det tøft i begynnelsen. Hun

På feltsykehuset sør i Jemen har Hilde Nilsen jobbet for å gi helsehjelp til koronapasienter.

Hilde Nilsen havnet midt i et voldsomt angrep, og måtte flykte for livet.

Feltsykehuset for koronapasienter driftes nå videre av lokale helsemyndigheter.

forteller hvordan inntrykkene spiller om og om igjen i hodet som en film når hun lukket øynene.

– Jeg har vært litt mer skvetten når jeg hører høye lyder. Da jeg kom hjem til Norge var det rett i karantene på grunn av innreisereglene. Det var faktisk litt godt. Samtidig var det mange som ringte. Det var også godt, forteller hun.

Hvorfor vil du fortelle din historie?

– Som delegat må du være forberedt på det uventede. Jeg har alltid før opplevd å ha kontroll. Men denne gangen skjedde noe jeg ikke hadde kontroll på. Det er viktig å være forberedt på. Jeg tenker det er viktig at andre i Røde Kors også vet det. Dette har jo satt dype spor, samtidig har det kanskje gitt meg en styrke også, sier hun.

Angrepet på flyplassen i Aden:

Til sammen døde 28 mennesker i angrepet og over 100 ble skadd. Tre av de omkomne var ansatte i Den

«Jeg var livredd for å bli skutt. Jeg var virkelig redd for livet mitt.»

Hilde Nilsen

internasjonale Røde Kors-komiteen (ICRC). En av de drepte var en jemenitt som jobbet med å koordinere ICRC sine flygninger, blant annet bidro denne kollegaen da over 1.000 tidligere fanger ble sendt hjem i oktober i fjor. Den andre drepte er fra Rwanda og jobbet som røntgentekniker. Den tredje ansatte var en helsearbeider fra Jemen som jobbet på et sykehus støttet av ICRC.

Feltsykehus for koronapasienter

Jemen ble hardt rammet da den første smittebølgen nådde landet. Dødstallene var høye og kapasiteten til helsetilbudet sterkt svekket på grunn av mange år med krig. Røde Kors i Norge sendte i fjor sommer et feltsykehus til Jemen, for å styrke behandlingstilbudet for koronapasienter. Det ble i februar i år tatt over av lokale helsemyndigheter, men Røde Kors fortsetter å støtte også med delegater fra Norge. En ny smittebølge har nådd Jemen, og behovet for spesialisert behandling er stort.

RØDE KORS I VERDEN

Flere tusen mennesker måtte evakueres i den karibiske øystaten.

St. Vincent og Grenadinene:

Hele befolkningen berørt av vulkanutbrudd

1 I april ble den karibiske øystaten St. Vincent og Grenadinene rammet av et kraftig vulkanutbrudd. Røde Kors gir støtte til de som er hardest rammet av katastrofen.

20.000 mennesker ble direkte rammet da La Soufrière hadde utbrudd. Ettersom vulkanen fortsatt er svært aktiv, regner man med at tallene kan fortsette å øke i de kommende ukene og månedene. Mer enn 1.500 familier måtte forlate sine hjem, og mer enn 8.000 mennesker er evakuert og oppholder seg på offentlige og private tilfluktssteder. Nesten alle de 110.000 innbyggerne i øystaten ble indirekte rammet av askefall, vannbegrensninger og ødelagt levebrød.

Frivillige fra Røde Kors bisto i evakueringsarbeidet, ga førstehjelp, distribuerte nødhjelpsartikler som vann, mat, pledd, hygienesett, og rengjøringsartikler, og promoterte COVID-19-forebygging.

– Å ikke vite når du kan reise hjem er tungt, spesielt midt i en pandemi. Så lenge det fortsatt er vulkansk aktivitet, må mange leve med risiko, usikkerhet og frykt. Mange av de frivillige er selv berørt, enten som evakuert eller som vert for venner og familie fra de evakuerte områdene. Til tross for dette fortsetter de å støtte sine lokalsamfunn, sier Morten Tønnessen-Krokan i Røde Kors.

Foto: Fransk Røde Kors

Frankrike er det landet som er hardest rammet av korona i Europa. Mer enn 5,5 millioner tilfeller er registrert, og 107.000 er døde så langt.

Europa: Mer enn én million koronadødsfall

2 I mai nådde vi en dyster milepæl for koronapandemien i Europa.

Siden de første tilfellene ble oppdaget i Italia, har mer enn 50 millioner mennesker blitt smittet i Europa. Mer enn én million mennesker er døde som følge av pandemien.

Det internasjonale Røde Kors ber partene om å forhindre en videre opptrapping av krigshandlingene i den mest alvorlige konflikten mellom Gaza og Israel siden 2014.

Gaza:

Angrepene mot og fra Gaza rammer sivile

3 I midten av mai eskalerte uro og demonstrasjoner i Jerusalem til den mest alvorlige konflikten mellom væpnede grupper på Gazastripen og israelske styrker siden 2014.

Rakettangrep mot og fra Gaza har ført til tap av mange menneskeliv på begge sider av konflikten. Internasjonale Røde Kors og de to nasjonalforeningene Palestinsk Røde Halvmåne og Magen David Adom driver førstehjelpsinnset, ambulansetjeneste og nødhjelpsarbeid, ofte under ekstremt vanskelige forhold. Igjen er det sivilbefolkningen som betaler en høy pris for voldsspiralen. Internasjonale Røde Kors trapper opp nødhjelpsinnset, og ber partene i konflikt gjøre alt de kan for å forhindre en videre eskalering av krigshandlingene.

– Bruk av eksplosive våpen i tett befolkede områder medfører unødige menneskelige lidelser dersom internasjonal humanitærrett ikke respekteres. Røde Kors minner om at angrep som ikke kan skille på sivile og stridende er forbudt, og en hvert angreps intensitet må stå i forhold til militær nødvendighet, sier generalsekretær Bernt G. Apeland i Røde Kors.

På markedet i byen Nzérékoré i Guinea informerer frivillige fra Guineas Røde Kors om ebola. Det var her utbruddet først ble oppdaget, derfor sørger de frivillige for at folk vet hva ebola er, hva symptomene er og hvordan man kan søke behandling.

Guinea:

– Vi må reagere raskere enn selve viruset.

4 På nytt har det brutt ut ebola i Guinea. Nesten halvparten av de som smittes dør av det svært smittsomme viruset. Informasjon er en viktig del av

kampen, og det er avgjørende å handle raskt. – Med mindre responsen på et slikt utbrudd er umiddelbar, kan det få store og langvarige konsekvenser. Helse-, økonomiske og sosiale konsekvenser bli enorme for millioner av mennesker i Guinea hvor de har et relativt svakt helsesystem, og hvor nesten halvparten av befolkningen lever under fattigdomsgrensen, sier Ramon Broers som er analytiker i Røde Kors.

Siden februar 2021 har Røde Kors-team i Guinea og over hele Vest-Afrika støttet arbeidet med å hindre spredningen av det dødelige ebola-utbruddet.

Anslagsvis 500.000 mennesker bor i helsesonen som er berørt av utbruddet. Mellom 2014 og 2016 døde over 11.000 mennesker i det største ebolautbruddet i historien. Også den gang startet det i Guinea.

Foto: Anette Selmer-Andresen/IFRC

– Det å komme seg ut på tur sammen gjør så uendelig mye

Mange eldre forteller at de er blitt mer stillesittende og vært mye alene under pandemien. For Anne-Kari Nordtvedt (81) har besøksvennen Solveig spilt en viktig rolle det siste året.

Tekst: Sol Sigurjonsdottir Foto: Erik Norrud

Det er mange som ikke greier å komme seg ut på egenhånd. Før jeg ble dårlig til beins var jeg veldig glad i å gå på tur, sommer som vinter. Jeg savnet så veldig det å kunne komme meg ut, sier Nordtvedt.

Hun bruker stokk som støtte, men de siste årene har hun trengt enda mer hjelp til å komme seg ut. God støtte og en arm å holde i fant hun i Solveig Stebell Mørch (76).

– Jeg går så dårlig, og kan ikke lenger gjøre det på egenhånd. Dessverre! Jeg ringte selv til Røde Kors for å høre om de hadde en turvenn til meg fordi jeg så gjerne ville ha noen å gå tur sammen med. Heldigvis fikk vi det til, sier Anne-Kari Nordtvedt.

Onsdagstur langs kysten

Nå går de to damene tur sammen i nabolaget på Hurum hver eneste onsdag – uansett hva slags vær det er.

– Det å ha dette tilbudet betyr at jeg faktisk kommer meg ut, og det synes jeg er helt fabelaktig. Hvert skritt man tar er en god ting så lenge man greier å humpe seg av gårde!

Røde Kors er bekymret for de langvarige konsekvensene koronapandemien har for de aller eldste av oss. En ny rapport Røde Kors har laget viser at mange eldre kommer dårlig ut etter mer enn et år med strenge tiltak. Mange eldre er blitt ensomme, mer isolerte og har levd mer stillesittende liv.

Mange, som Anne-Kari Nordtvedt, har savnet å være mer i fysisk aktivitet.

Flere nye frivillige

Solveig Stebell Mørch, som har vært frivillig i Røde Kors i en årrekke, forteller at det har kommet til mange nye frivillige til lokalforeningen under pandemien.

– Det har vært en storm av frivillige! Veldig mange har engasjert seg under pandemien. Det har også

– Det å ha dette tilbudet fra besøkstjenesten i Røde Kors betyr at jeg kommer meg ut, sier Anne-Kari Nordtvedt (t.v.), arm i arm med besøksvenn Solveig Stebell Mørch.

«Jeg går så dårlig, og kan ikke lenger gjøre det på egenhånd. Dessverre!»

Anne-Kari Nordtvedt

vært flere som har ønsket seg besøk nå under koronaen, blant dem Anne-Kari som gjerne ville gå tur, sier Stebell Mørch.

De ble koblet sammen på grunn av felles interesse for natur og friluftsliv. Kyststien de går passer dem utmerket: Det er en flat og enkel tur som samtidig byr på flott natur.

– Vi har et utrolig flott turområde her helt ned til havet. Dette er en hyggelig tur vi går sammen hver eneste onsdag klokka 11. Vi har til og med begge skaffet oss piggsko slik at vi kunne gå her også på dagene det var glatt og is ute, sier hun.

Tok selv initiativ

Selv om mange eldre forteller at de har blitt mer ensomme og alene under pandemien, forteller Anne-Kari Nordtvedt at den siste tiden har vært relativt uproblematisk for henne.

– Det er klart man savner enkelte tilbud som er stengt, men det må man bare lære seg å leve uten. Noen ting gleder jeg meg ekstra til, som for eksempel det å gå til frisøren. Jeg har en time nå på fredag, og det gleder jeg meg voldsomt til, forteller den pensjonerte læreren.

Hun forteller at hun er glad for at hun selv tok initiativ til å ringe Røde Kors for å få hjelp til å bli litt mer aktiv i hverdagen.

– Jeg gjør alt jeg kan for å beholde den lille resten av gævnene som jeg har. Jeg ville jo så gjerne komme meg ut, og da tenkte jeg “Hvilke muligheter er det jeg har?”, så ringte jeg Røde Kors. Jeg er veldig glad for at akkurat dette tilbudet finnes her hvor jeg bor, sier hun.

Rapport om eldre menneskers hverdag under koronapandemien

- Røde Kors har i en ny rapport kartlagt hvordan pandemien påvirker hverdagen og livskvaliteten til de eldste eldre i aldersgruppen 80 år og oppover.
- Over 400 personer i alderen 80-89 år har delt erfaringer fra denne spesielle tiden.
- Rapporten viser at de mest sårbare er kommet svært dårlig ut etter mer en ett år med koronatiltak.
- Mange eldre er blitt mer ensomme nå enn før koronapandemien. Mange lever mer stillesittende liv og savner å være i fysisk aktivitet.
- Spesielt for eldre som bor på institusjon har det siste året vært krevende.
- Røde kors har om lag 10.000 frivillige besøksvenner som er i kontakt med mennesker over hele landet.

Førstehjelp

Eimund reddet bestefar da han falt

Da bestefar falt ned en fjellvegg og slo hodet, var det barnebarnet Eimund som reddet ham. Fem-åringen hadde lært førstehjelp i barnehagen.

Tekst: **Camilla Gilje Thommessen**

Jeg husker at jeg ble ganske redd. Jeg prøvde å riste i bestefar, men han våknet ikke.

Eimund Haug Gjærum er blitt åtte år, men husker fortsatt dagen da bestefar falt og ble liggende bevisstløs på bakken. Da tok Eimund ansvar og gjorde alt rett.

La oss spole tre år tilbake i tid. Det er påske og hele storfamilien er samlet på hytta på Årø i Sandefjord. Bestefar Dennis Larsen og barnebarna Elias og Eimund, som da er 4 og 5 år gamle, stikker ut til en klatrevegg bak hytta. Her henger et tau langs fjellet, perfekt for å leke Tarzan.

– Det var første gang etter vinteren vi prøvde tauet. Da jeg var på toppen, røk tauet og jeg falt ned og slo hodet i en stein, forteller Dennis.

– Det er en trygghet i at barn lærer om førstehjelp og hva de kan gjøre. Det kan bety forskjell på liv og død, sier Dennis Larsen (66). Han fikk hjelp fra barnebarnet Eimund da uhellet var ute.

Bestefar blør fra hodet – da tar Eimund grep

De to små fetterne ser bestefar ligge urørlig på gresset. Han blør kraftig fra hodet.

– Bestefar, går det bra? Eimund prøver å riste i Dennis. Han løfter opp det ene øyelokket til bestefaren, men øyet glir igjen.

– Da skjønte jeg at han var skikkelig skadet, og jeg sa til Elias: «Nå må du stå her og passe på bestefar, så henter jeg hjelp!»

Eimund løper til hytta og får varslet de voksne. Snart er ambulansen på plass, og Dennis får hjelp på sykehuset. Neste morgen kommer de to små redningsmennene inn til bestefar med frokost på senga.

– De fullførte redningsaksjonen med omsorg, det var sterkt og rørende, sier Dennis.

Lærte førstehjelp i barnehagen

I ettertid har Eimund fått mye ros for måten han

handlet på. I barnehagen hadde han akkurat lært om førstehjelp gjennom *Røde Kors' læringsopplegg Henry*. Ideen om at selv små barn kan ta ansvar, vise omsorg og hente hjelp er en viktig del av Henry-opplegget.

– Eimund holdt hodet kaldt og organiserte arbeidet. Han tenkte rasjonelt i en voldsom situasjon. Takket være opplæring i barnehagen hadde han et sterkere grunnlag for å handle riktig. Vi må huske at barn er en viktig ressurs for oss voksne når de har lært hva de skal gjøre, sier Dennis.

Dokka Henry og førstehjelpsopplæringen sitter fortsatt friskt i minnet hos Eimund, og han forklarer inngående hvordan man legger en person i stabilt sideleie. Om ulykken skulle skje, har han en klar oppfordring:

– En må bli igjen og passe på. Så må den som er kjappest til å løpe, hente hjelp!

– Det å bevisstgjøre barn er lurt og viktig. At Eimund fikk førstehjelpsopplæring i barnehagen bidro til den raske og gode reaksjonen, sier pappa Anders Haug Larsen (39). Tre år etter ulykken med bestefar kan Eimund (8) fortsatt fortelle i detalj hva som skjedde.

Bestefar Dennis Larsen og Eimund Haug Gjærum er tilbake i klatreveggen som nå har fått nytt tau.

Henry – Førstehjelp for barnehagebarn

- Et pedagogisk læringsopplegg utviklet for barn i alderen 3–6 år.
- Målet er å lære de eldste barna i barnehagen om førstehjelp.
- Du kan få mer informasjon og bestille Henry-opplegget ved å sende en e-post til henry@redcross.no.
- Les mer om førstehjelp og kurstilbud på rodekors.no.

På en skjult adresse i Oslo får de usynlig syke gratis helsehjelp

De som ikke har gyldig oppholdstillatelse i Norge, har svært begrenset rett til helsehjelp. På Helsesenteret for papirløse migranter jobber helsepersonell frivillig for noen som befinner seg i de mest sårbare situasjoner i samfunnet.

Tekst: Marianne Wellén Foto: Truls Brekke

En av de frivillige er tidligere fastlege Odd Bøyesen. – Da jeg pensjonerte meg, ville jeg fortsette å gjøre noe meningsfylt og søkte meg hit, forteller han. Her er han en gang i uken og tar imot pasienter som verken kan oppsøke sykehus eller helsearbeidere i det norske offentlige helsevesenet.

I 2009 ble det opprettet et helsesenter midt i hjertet av Oslo. Visjonen var klar; alle mennesker skal kunne få respekt, omsorg og rettferdighet. Og helsehjelp.

– Målet er å bli overflødige og legge ned. Vi jobber for at pasienter skal få helsehjelp i det ordinære

FAKTA

- Papirløse migranter er personer som har fått endelig avslag på søknad om asyl eller som ikke har registrert seg og som av ulike årsaker oppholder seg i Norge. Det kan være utgått visum, mistet oppholdstillatelsen eller de kan ha blitt bortvist eller utvist fra landet.
- Oslo Røde Kors og Kirkens Bymisjon tilbyr gratis helsehjelp til denne gruppen, i tillegg til andre personer uten papirer, som ikke har søkt asyl eller aldri har blitt registrert av norske myndigheter.

Pensjonert fastlege Odd Bøyesen er frivillig ved Helsesenteret for papirløse en gang i uken. Her sjekker han blodtrykket til Senait Tewelde.

«Målet er å bli overflødige og legge ned.»

Linnea Näsholm

helsevesenet, sier Linnea Näsholm som er leder for helsesenteret.

Tiltaket var politisk kontroversielt og ble møtt med skepsis, men prosjektet så dagens lys og kritikken stilnet. Helsesenteret for papirløse ble opprettet og drives i regi av Kirkens Bymisjon og Røde Kors.

Møtt med respekt

På en diskret adresse, et lite skilt med åpningstider, ringeklokke og inn bak en grønn port kan syke papirløse komme og få helsehjelp. Rundt 170 frivillige med ulike oppgaver bistår helsesenteret hver måned, sammen med en håndfull fast ansatte.

Innenfor porten kommer vi inn i et venterom. Noen av dem som sitter her ser nysgjerrig opp, men flere snur seg raskt vekk. Det er ikke alle i rommet som ønsker å bli sett, snakke eller bli tatt bilde av. Forbi venterommet er det flere undersøkelsesrom, samtalerom og et laboratorium. Her møter vi bioingeniør Anne, som er her for første gang som frivillig.

Dette er noe jeg har tenkt på lenge og nå passet det, forteller Anne som til daglig er bioingeniør på Lovisenberg sykehus i Oslo.

Laboratoriet er litt mer gammeldags enn hun er vant til og hun innrømmer at hun er spent på å møte pasientene og nye kolleger.

Et trygt sted å komme

Flere lever ulovlig i Norge, uten et fast hjem, penger til verken mat, medisiner eller tilgang på offentlige tjenester. Det eneste de kan vise til er en avslått søknad om lov til å bli i landet. Anslagsvis er det i underkant av 18.000 mennesker uten lovlig opphold i Norge, men dette tallet er høyst uoffisielt.

I dag har Senait Tewelde (48) kommet til helsesenteret. Hun føler seg svimmel og trenger blodtrykksmedisin. Det ville hun ikke fått andre steder. Tewelde har vært på helsesenteret flere ganger siden hun kom til Norge fra Eritrea for 13 år siden. Men permanent oppholdstillatelse har hun ikke.

– Jeg vil rose alle på helsesenteret. Her får jeg oppfølging og blir passet på. Jeg har ikke ord for hvor takknemlig jeg er, sier Senait Tewelde som hadde en god jobb på restaurant, men på grunn av pandemien er hun nå arbeidsledig.

Sliter med vonde opplevelser

Det er mange som er syke på grunn av vonde opplevelser de har med seg. Disse blir bare forsterket når de fortsetter å være utrygge og redde her i Norge.

En av dem er Rahim Rasool (44). Vi får navnet hans, men han vil ikke bli fotografert. Han er redd og utrygg og ønsker ikke å bli gjenkjent av noen.

Linnea Näsholm har vært leder for Helsesenteret for papirløse i to år. Hun har tidligere vært frivillig og koordinator for psykisk helse i 8 år.

Etter flere år på flukt som politisk flyktning fra Iran, kom han til et asylmottak i Narvik og bodde senere i Tromsø og Bergen før han kom til Oslo i 2016. Nå føler han seg ikke bra og har derfor oppsøkt helsesenteret. Rahim Rasool tar sporadiske jobber som dukker opp og har søkt flere ganger om oppholdstillatelse.

– Jeg kan ikke reise tilbake til Iran av politiske årsaker og jeg får bare avslag på søknadene mine. Fem avslag har jeg fått hittil. Det er urettferdig og jeg har ingen fremtid, sier han.

Færre pasienter

Stengte grenser på grunn av pandemien har ført til mindre mobilitet og færre nye papirløse som har oppsøkt helsesenteret. – Det er også færre pasienter på grunn av uttransporteringer, pasienter som reiser av egen vilje og pasienter som har flyttet til mottak, forteller Linnea Näsholm.

– Eller de ikke har oppsøkt Helsesenteret på grunn av blant annet isolasjon. De papirløse i Oslo har det ekstra vanskelig nå på grunn av pandemien, men færre enn vi fryktet har testet positivt for covid-19, sier hun. Det er få åpne tilbud i Oslo og mange er redde for smitte.

I fjor var det rundt 500 som fikk helsehjelp blant denne gruppen, mot vanligvis rundt 800, forteller Näsholm og understreker at det kan godt hende det var mange flere som trengte helsehjelp, men som ikke oppsøkte hjelp.

Tannpleier Masooda Dustiyan fra Afghanistan var tidligere frivillig ved helsesenteret for papirløse, men er nå ansatt på full tid. Hun kom til Norge i 2002 og har vært tilknyttet senteret siden 2013.

Helsesenteret for papirløse

- Tilbyr helsehjelp til personer uten oppholdstillatelse i Norge. All helsehjelp er gratis.
- Tilbyr vanlig helsehjelp der en kan møte lege, jordmor, psykolog, tannlege og fysioterapeut m.fl. for konsultasjon. Senteret krever ingen henvisninger.
- Mellom 120 og 180 mennesker jobber som frivillig på helsesenteret i løpet av en måned.
- Senteret er basert på Røde Kors sine humanitære prinsipper og Kirkens Bymisjons visjon om at alle i byen skal erfare respekt, omsorg og rettferdighet.

Koronapandemien:

– Største humanitære tilbakeslaget i Norge siden krigen

Hva har pandemien betydd for Norge? Røde Kors har kartlagt de omfattende humanitære behovene i Norge etter mer enn ett år med pandemi. Innsatsen må fortsette også etter at aller siste vaksine er satt.

Tekst: Sol Sigurjonsdottir

Mer enn ett år etter at landet stengte ned kjemper vi fortsatt mot konsekvensene av koronapandemien – ikke minst når det gjelder de langsiktige humanitære konsekvensene for mennesker i sårbare situasjoner.

Gjennom pandemien er det kommet mange enkeltstående rapporter om hva covid-19 har betydd for Norge, men ingen har så langt samlet all forskning om de menneskelige konsekvensene av pandemien i landet vårt.

– Det var viktig for Røde Kors å skaffe et solid kunnskapsgrunnlag basert på forskning gjennom de siste årene. På den måten får man en forståelse av hvilke grupper som har vært mest utsatt under pandemien og hvilke mulige langtidskonsekvenser Røde Kors og samfunnet bør være oppmerksomme på fremover, sier Ingrid Iversen Hølaas, analytiker i Røde Kors.

Hølaas har skrevet rapporten "Velferdssamfunnet på prøve" som handler om de menneskelige konsekvensene pandemien har hatt i Norge.

Forskjellene er blitt større

Konsekvensene av pandemien er mange. Psykiske problemer har økt kraftig det siste året. Aldri før har Røde Kors blitt kalt ut på flere leteaksjoner etter mennesker som forsøker å ta livet sitt. Hjelpelinjen Kors på halsen melder om stadig tyngre og mer alvorlige samtaler med barn og ungdom. Mange er ensomme og ønsker mer menneskelig kontakt i livene sine.

– Det er trist å se at de som har hatt det vanskelig før pandemien har fått det enda vanskeligere som følge av restriksjoner og nedstengning av samfunnet. Det gjelder særlig barn og unge i utsatte situasjoner, for eksempel de som har det vanskelig hjemme eller har en funksjonsnedsettning.

Ingrid Iversen Hølaas, analytiker i Røde Kors, har skrevet rapporten "Velferdssamfunnet på prøve".

«Pandemien har vist oss hvor viktig Røde Kors er som beredskapsaktør også innenfor omsorgsfeltet.»

Ingrid Iversen Hølaas

Alle trenger omsorg og at andre bryr seg i hverdagen. Det blir kanskje særlig tydelig i krisetider når det vanlige livet blir snudd på hodet.

Hølaas peker også på at det er all grunn til å være oppmerksom på studenter og deres situasjon. Ferse ensomhetstall viser at svært mange studenter kjenner på ensomhet.

– Det er mange som for første gang bor hjemmefra, og de må håndtere mye på en gang: krav til studier, tap av inntekt fra deltidsjobber, digitalundervisning av varierende kvalitet, lite sosial kontakt – alt dette fra i mange tilfeller en liten hybel.

Generalsekretær i Røde Kors, Bernt G. Apeland, peker på at pandemien er en av de største humanitære utfordringene vi som samfunn har stått overfor i vår generasjon. Rapporten slår også ettertrykkelig fast at pandemien forsterker forskjeller i samfunnet og at den har bidratt til å legge grunnlaget for varig utenforskap i samfunnet.

– En viktig indikator på mer utenforskap er analyser som viser at arbeidsmarkedet er blitt vanskeligere for dem med lav utdanning, unge og innvandrerbefolkningen, og for dem som var utenfor arbeidslivet allerede før pandemien. Når det gjelder hjemmeskole ser vi at familier med lavere sosial status hadde større utfordringer, både når det gjaldt utstyr og tilgang til hjelp til skolearbeidet fra foreldre, forklarer Hølaas.

– Røde Kors trengs mer enn før

Når vi nå går mot sommeren og stadig flere er blitt vaksinerte, ser 2021 stadig bedre ut. Samtidig understreker Hølaas at rapporten viser at dugnaden ikke

stopper når siste vaksine er satt.

Undersøkelsene til Røde Kors viser også at når vi stenger ned samfunnet av frykt for spredningen av et dødelig virus, så blir konsekvensene av nedstengningene verre for mange enn selve viruset. Det krever en ekstra innsats av frivilligheten i tiden fremover.

– Det er vanskelig å si hva langtidskonsekvensene av nedstengningen blir, men når vi ser på forskningen som viser at de som allerede er sårbare har fått ekstra utfordringer og det samtidig er blitt flere mennesker i sårbare situasjoner, vil Røde Kors trenge kanskje mer enn noen gang. Det gjelder både for barn, unge og eldre i samfunnet, sier Hølaas.

Mange har vært ensomme både før og under pandemien og trenger kanskje hjelp til å komme seg ut i samfunnet igjen.

– Vi ser at mange eldre har redusert aktivitetsnivået sitt, og dette er en fare når vi vet at fysisk aktivitet har stor betydning i høy alder. Mange lever stillesittende liv og er mer ensomme nå enn før pandemien.

Det er liten tvil om at nedstengningen har hatt store humanitære konsekvenser. Hølaas mener det er viktig at eksisterende kunnskap blir brukt i håndteringen av en pandemi, og at det må finnes planer for hvordan sårbare personer skal beskyttes når samfunnet stenger ned.

Foto: iStock

Velferdssamfunnet satt på prøve

Rapporten "Velferdssamfunnet satt på prøve" om de humanitære konsekvensene i kjølvannet av Covid-19 belyser hvilke indirekte konsekvenser pandemien har hatt for humanitære behov i Norge.

For å belyse dette har Røde Kors sett på forskning og undersøkelser gjort fra mars 2020 til mars 2021. I rapporten gjøres en gjennomgang av situasjonen for barn og unge, studenter, familien, eldre, innvandrere og andre sårbare grupper.

Spesielt barn og unge i sårbare situasjoner som allerede har det vanskelig hjemme, har vært utsatt.

Ensomheten har økt betydelig, spesielt blant unge voksne. Over halvparten av studenter sier de kjenner på ensomhet.

Vi ser tydelige tegn på at pandemien forsterker utenforskap og forskjeller i samfunnet. Arbeidsmarkedet har blitt vanskeligere for dem med lav utdanning, unge og innvandrerbefolkningen og for dem som var utenfor arbeidslivet allerede før covid-19-pandemien kom til Norge.

Røde Kors har hatt 50 prosent flere leteaksjoner etter personer med økt risiko for selvmord i 2020 enn i 2019.

Foto: Olav A. Salteboen

– Det skal være lett å snakke om hvordan vi har det. Barn og unge kan ta kontakt med Kors på halsen. Som voksen finnes det andre tilbud, for eksempel Kirkens SOS og Mental Helses telefoner, sier Nelli Kongshaug, leder i Kors på halsen.

Stor økning i antall henvendelser til Kors på halsen

Samtaletilbudet Kors på halsen opplever 25 prosent flere henvendelser i begynnelsen av 2021 sammenliknet med 2020. Selvmord er det største temaet som tas opp med de frivillige.

– Mange unge kjenner på ensomhet og savner noen å snakke med. Kanskje spesielt fordi det også har vært vanskeligere å prate med venner og familie nå. Elever på videregående har kanskje hatt mye hjemmeundervisning og mange har ikke rukket å bli ordentlig kjent med medelevene, sier Nelli Kongshaug, leder i Kors på halsen.

I løpet av årets første fire måneder er det kommet inn over 13.000 henvendelser fra barn og ungdom under 18 år til samtaletilbudet Kors på halsen. Hos Kors på halsen kan de unge ringe, chatte eller sende epost til trygge frivillige som svarer på store og små spørsmål om alt man måtte lure på.

Trenger enda flere nye frivillige

Samtidig som Kors på halsen opplever en pågang på 25 prosent flere henvendelser, er tjenesten rustet opp slik at enda flere får svar og ventetiden blir kortere.

I løpet av pandemien har Kors på halsen også utvidet åpningstidene til helg, slik at de frivillige kan være tilgjengelige for barn og unge alle dager – spesielt i denne vanskelige tiden. De frivillige i Oslo og Bergen svarer på henvendelser fra hele landet.

– Vi har i dag nærmere 300 aktive frivillige som svarer på henvendelsene på chat, mail og telefon. Gjennom hele pandemien har vi rekruttert frivillige, og vi har behov for enda flere, forteller Kongshaug.

Ildsjelen

Glemmer aldri Utøya

– Det er en opplevelse som har brent seg inn og som jeg aldri kommer til å glemme, forteller Kjell Sævre. Som erfaren psykososial førstehjelper var korpsslederen i Flå en av flere som bisto pårørende som ønsket å besøke Utøya der deres kjære ble revet bort i terrorangrepet i 2011.

Tekst: Marianne Wellén

Det er i sommer 10 år siden terroren på Utøya. I 46 år har Kjell Sævre vært med på krevende leteaksjoner, rykket ut ved alvorlige brann- og trafikkulykker, spjelket, plastret og trøstet bortkomne og forulykkede. – Men oppdraget på Utøya har vært det verste, sier han.

I flere dager debriefet Kjell Sævre 160 Røde Kors-mannskaper som hadde bistått overlevende og pårørende. – Vi var rundt 10-12 hallinger som ble kontaktet av fylket for å bistå, forteller han.

«Det er på tide at noen andre overtar nå.»

Kjell Sævre

Begynte med et kurs

Starten gikk i 1975 i den lille bygda Flå i Hallingdal i Viken fylke da lensmannen tok initiativet til et førstehjelpskurs.

– På kurset var det 25 deltakere og det ble bestemt at vi skulle starte opp et Røde Kors hjelpekorps i bygda. Jeg ble valgt til leder, sannsynligvis fordi jeg hadde lærerutdannelse og var sanitetsoffiser i Heimervernet, forteller Sævre som da var 26 år. Ledervervet har han hatt i 46 år, men på neste årsmøtet gir han stafettspinnen videre.

– Det er på tide at noen andre overtar nå, sier han.

I løpet av årene har Kjell Sævre holdt mange førstehjelpskurs i flere fylker og laget også et eget konsept på kurs innen psykisk førstehjelp han har holdt både for Røde Kors, Forsvaret og Brannvesenet. – Jeg så at folk trengte kurs og opplæring, og har drevet med dette på frivillig basis, forteller han.

– Mine førstehjelpskunnskaper kan nok ha reddet en del liv opp igjennom årene, medgir han og forteller at han også har vært frivillig i brannvesenet i en årrekke.

Vanskelig å rekruttere nye frivillige

Korpsslederen er litt bekymret for at det er blitt vanskeligere å rekruttere unge krefter til Røde Kors.

– Det stilles stadig høyere krav, blant annet kreves det 100 timers kurs for å bli med i hjelpekorps. Det er også mer press på utstyr og ressurser, forteller Sævre og ramser opp at de i lokallet i Flå har fem scootere, en redningsbåt, en 6-hjuler og rundt 20 som er aktive i hjelpekorps. På disse 46 årene ser han at en del av bøygen med å bli frivillig er at kravene stadig blir mer og mer avanserte.

– Det mest nyttige i et lite hjelpekorps som Flå er å ha én dyktig scooterkjører og én som kan førstehjelp. Det er sjelden det er behov for avansert førstehjelp.

Kjell Sævre

Alder:

71 år

Yrke:

Pensjonert lærer

Sivilstatus:

Gift, to sønner

Bosted:

Flå i Hallingdal

Aktuell:

Korpssleder i

Flå Røde Kors

Hjelpekorps i 46 år

De profesjonelle kommer som regel raskt til stedet, som for eksempel Norsk Luftambulans. Sævre setter det litt på spissen: – Det vi i det frivillige apparatet bidrar med er plaster og omsorg til andre overtar.

I påsken var hjelpekorps ute på flere leteoppdrag i området rundt Norefjell. Det er et populært turområde og mange har i årenes løp gått seg bort i dette fjellområde. – Det er motiverende når leteaksjoner ender bra, forteller han.

Fokus på omsorg

Den erfarne korpsslederen tror at Røde Kors i fremtiden kommer til å fokusere mer på omsorg.

– Her i Flå ser vi et økende behov for omsorgstjenester. I forbindelse med pandemien fikk vi i høst i oppdrag av kommunen å ringe rundt til alle eldre som var alene. Det ble over 100 telefonsamtaler som ble veldig godt mottatt av de vi ringte til, sier han og forteller at i kjølvannet av dette er de nå i gang med å stable på bena en egen omsorgstjeneste i regi av Røde Kors, i tillegg til en ny BARK-gruppe.

Ukene går stort sett med til Røde Kors. Blant annet henter han panten som folk legger igjen i Røde Kors-containere.

– I fjor ble det en kvart million kroner til hjelpekorps i Flå, avslutter han fornøyd.

10 år siden terrorangrepet

- 77 personer ble drept og rundt 90 såret i terrorangrepene i regjeringskvartalet i Oslo og på AUFs sommerleir på Utøya i Tyrifjorden i Buskerud 22. juli 2011.
- 69 personer ble drept i skytemassakren på Utøya.
- 8 personer ble drept i bombeeksplosjonen i regjeringskvartalet.

Frivillige fra Røde Kors bistå overlevende og pårørende etter terroraksjonen på Utøya 22. juli 2011.

Våre partnere gjør det mulig for oss å hjelpe tusenvis av mennesker i sårbare livssituasjoner, både internasjonalt og her hjemme.

Caverion Norge

Ansatte trekker lodd for å bli frivillig på Ferie for alle

Siden 2010 har Caverion gitt pengestøtte og bidratt med å sende 20 frivillige medarbeidere hvert år for å bidra som aktivitetsledere på ferieleir på Røde Kors sitt prosjekt Ferie for alle. Når jula kommer, får alle medarbeidere mulighet til å søke, og det trekkes det lodd om hvilke 20 medarbeidere som får delta.

For Caverions medarbeidere betyr

det å være aktivitetsleder for Røde Kors at de får en uke fri fra jobb, men får lønn som i en normal arbeidsuke. I tillegg til å dekke lønnen til de 20 medarbeiderne som bidrar som frivillige, bidrar Caverion også med økonomisk støtte til Ferie for alle, i stedet for å bruke de på julegaver til sine 2400 medarbeidere.

– Vi ønsker å gi litt menneskelighet

og varme, som her ved å kunne bidra til at familier kan få fine ferieminner sammen. Røde Kors sitt mangfoldige humanitære engasjement har også vært avgjørende for at vi har valgt Røde Kors som samarbeidspartner, sier Knut Gaaserud, administrerende direktør i Caverion Norge som er en av landets største tekniske totalentreprenører.

Telenor

Sammen for barn og unge

Telenor har støttet Kors på halsen i over 30 år, og doblet i fjor støtten til Kors på halsen for å bidra til at alle de som søker hjelp, skal få noen å snakke med.

Kors på halsen er Røde Kors' samtaletilbud for barn- og unge. Under koronakrisen har tjenesten opplevd stor pågang, men koronakrisen har også ført til utvikling og innovasjon.

– I Telenor pleier vi å si at samtalen Kors på halsen mottar er blant de viktigste i vårt nett. Ved å doble vår støtte, og bidra med vår kompetanse, ønsker vi å bidra til at de som sliter får den hjelpen de trenger. De som er sårbare i utgangspunktet, blir enda mer sårbare i en krise, og disse vil vi hjelpe, sier Ragnhild Mathisen, leder for Corporate Affairs i Telenor Norge.

Ble frivillige

Da Norge stengte ned gikk det også ut over hvor mange frivillige som kunne være på vakt samtidig. Med økte henvendelser og for få frivillige, ble det viktig å finne nye måter å bringe inn nye frivillige på, og gi dem god og trygg opplæring. Løsningen ble at opplæringen ble gitt på nett i et nytt

Telenor-ansatte Kitt Schwartz og Nina Hole skulle bare hjelpe Røde Kors med å teste et nytt e-læringsystem, men ble så engasjerte at de endte som frivillige i samtaletilbudet Kors på halsen. – Det viktigste vi har lært er at det ikke er farlig å snakke om vonde, tøffe og vanskelige ting, sier de.

e-læringskurs. To Telenor-ansatte som var med på å utvikle og teste e-læringskurset er Nina Hole og Kitt Schwartz. I løpet av utviklingen ble de så engasjerte i Kors på halsen, at de endte opp som frivillige.

– Det var en bratt læringskurve å starte opp som frivillig, og det er sterke opplevelser, men det å få snakke med og forhåpentligvis også få utgjøre en forskjell for alle de barn og unge som tar kontakt på telefon, chat eller mail, føles veldig bra, sier Kitt Schwartz.

– Det som kanskje kan høres litt rart ut er at uansett hvor tøffe samtaler vi har hatt, så går jeg derfra med en glede og en god følelse av at jeg har vært til stede for barn og unge som har hatt behov for å snakke med en trygg voksen, sier Nina Hole.

Med ekstra bevilgninger fra regjeringen, gode samarbeidspartnere som Telenor og nye givere, klarte Kors på halsen å ruste opp tjenesten og holde åpent i hele 2020.

– Selv om krisen har vært utfordrende, kan man si at vi også har fått noe positivt ut av det; et helt nytt opplæringsverktøy som vi vil fortsette å bruke også etter korona, sier Nelli Kongshaug som er leder for Kors på halsen.

Samarbeid

Telenor samarbeider med Røde Kors på flere prosjekter, hvor fellesnevneren er at aktivitetene skal hjelpe barn og unge. Eksempelvis har Telenor og Røde Kors sammen utviklet det heldigitale undervisningsopplegget Bruk Hue, hvor barn og ungdom lærer om nettvett og nettmobbing. Les mer på brukhue.no

Fotokreditt: Katrine Lunke / Pantelotteriet

Coop

Pantelotteriet + Coop = sant

Pantelotteriet er en av de viktigste inntektskildene til Røde Kors' arbeid. Snart kan du også støtte Røde Kors med panten din i Coop-butikkene.

Pengene Røde Kors mottar gjennom Pantelotteriet går til organisasjonens arbeid som skal redde liv, trygge barn og unges oppvekst og bidra til et liv i verdighet.

– Tusen takk til alle dere som trykker på Røde Kors-knappen når dere panter. Med deres støtte kan Røde Kors hjelpe flere. Det er gledelig at det fremover også blir mulighet for å delta i Pantelotteriet i Coop-butikkene. Det betyr enormt mye for vårt arbeid, sier Cecilie Thuv, markedsdirektør i Røde Kors.

Halvpantene av pengene Røde Kors mottar fra Pantelotteriet går til aktiviteter i lokalsamfunnet hvor panteautomaten står plassert. Deltar du i Pantelotteriet bidrar du dermed også til at barn og voksne i butikkens nærmiljø får hjelp og omsorg av Røde Kors' frivillige.

Tusen takk for at du trykker på Røde Kors-knappen når du panter.

■ DU ER VIKTIGERE ENN NOEN GANG

TUSEN TAKK FOR AT DU ER EN DEL AV RØDE KORS!

Med din støtte til Røde Kors kan vi hjelpe mennesker både i Norge og ute i verden. En hel verden kjemper nå mot korona. For mange er livet en kamp fra før. De som har minst, rammes hardest. Du bidrar til at flere får livsviktig hjelp og at vi kan være til stede for de som trenger oss. Vi hadde ikke klart det uten engasjerte medmennesker som nettopp deg. Tusen takk!

ØNSKER DU Å GI EN EKSTRA GAVE?
VIPPS TIL 2272 (VALGFRITT BELØP) ELLER SEND EN
SMS MED KODEORD **HJELP TIL 2272** (250 KR)

 Røde Kors